

Besluit pauzering KNA 5.0 n.a.v. signalen werkveld

Van: CCvD Archeologie
Datum: 13-12-2023

Achtergrond

In oktober 2022 heeft het CCvD Archeologie het 'Projectplan ontwikkeling KNA 5.0' vastgesteld en daarmee ingestemd met de start van het project Ontwikkeling KNA 5.0. Doel van het project was een inhoudelijk actuele KNA met medeneming van de opbrengsten uit de eerdere evaluaties van de KNA (door CCvD) resp. het archeologisch bestel (door Raad voor Cultuur). Dit betrof o.a. oog voor inhoudelijke kwaliteit, innovatie, efficiëntie, minder regeldruk, flexibilisering van beheer en toekomst bestendige KNA formuleren als fundament voor de toekomst.

Het project wordt uitgevoerd in opdracht van het CCvD Archeologie (inhoud, structuur en teksten) en SIKB (beheer en publicatie digitale structuur). Daarbij is een Begeleidingscommissie ingericht met als primaire taak de voorbereiding van alle inhoudelijke stukken en een Regiegroep met als primaire taak het bewaken en eventueel bijsturen van de voortgang van het project.

Alle stakeholders zijn vertegenwoordigd in de Begeleidingscommissie. Daarnaast zijn zij vertegenwoordigd in de Regiegroep, waarbij opgemerkt wordt dat opdrachtgevers en certificerende instellingen aldaar agendalid zijn.

De eerste fase van het project bestond uit de inventarisatie, categorisatie en prioritering van de wensen van het archeologisch werkveld aanzien van (1) de scope (te behandelen onderwerpen) binnen de KNA 5.0 en (2) de structuur van de KNA 5.0. Deze fase is afgesloten op 25 september 2023 met de besluitvorming van het CCvD over de scope en structuur, waarbij akkoord gegaan is met een ruime lijst van onderwerpen die opgenomen worden in KNA 5.0 en met een lijst van onderwerpen die niet in de KNA 5.0 moeten worden behandeld.

Met afsluiting van fase 1 is overgegaan op fase 2 (uitwerking onderwerpen en structuur, schrijven van concept-KNA). Het CCvD heeft op 25 september 2023 verzocht om voor deze fase een planning af te geven en daarbij voorrang te verlenen aan de knelpuntenlijsten van NVAO, de Gebruikersgroep en het depot-overleg. Het verzoek om een planning en prioritering tijdens deze vergadering is ingegeven door de gevoelde druk en omvang van de werkzaamheden. Terugkoppeling zou plaatsvinden in de vergadering van 13 december 2023.

Recente ontwikkelingen

Eind november 2023 heeft NVAO (na consultatie van haar achterban) per mail aangegeven zich terug te trekken uit de Regiegroep en Begeleidingscommissie KNA 5.0. Daarbij geeft zij aan dat zij eerste andere zaken opgelost wil zien alvorens door te gaan met KNA 5.0, NVAO geeft aan dat prioriteit moet liggen bij de 'gebrekenlijst'.

Na het besluit van NVAO heeft VOiA (na consultatie van haar achterban) per mail aangegeven zich eenmalig terug te trekken uit de Begeleidingscommissie en de Regiegroep en in het CCvD van 13 december 2023 eerst het project KNA 5.0 te herijken alvorens hiermee door te willen gaan.

De bezwaren van de leden van de NVAO (uit email van NVAO 21-12-2023):

[...]

We hebben naar aanleiding van ons overleg <tussen NVAO en projectleider KNA SIKB> over de knelpuntenlijst van de NVAO in De Meern ruggenspraak gehouden met onze leden.

Jouw voorstel was om de knelpunten in drie categorieën te verdelen:

- Wijzigingen waarover geen discussie zal bestaan. Deze wijzigingen zouden tijdens de eerstvolgende CCvD vergadering afgehamerd kunnen worden en als wijzigingsblad kunnen worden toegevoegd aan de KNA 4.2*
- Wijzigingen waarover mogelijk discussie zal zijn. Deze wijzigingen zouden tijdens de eerstvolgende CCvD vergadering doorgenomen kunnen worden. Degene waar geen discussie over is, kunnen als wijzigingsblad kunnen worden toegevoegd aan de KNA 4.2. De rest wordt meegenomen in de KNA 5.0*

- *Wijzigingen waar discussie over zal zijn. Deze worden meegenomen in de KNA 5.0*

Uit deze ruggenspraak blijkt dat onze leden niet enthousiast zijn over dit voorstel. Dagelijks lopen wij, zoals blijkt uit de knelpuntenlijst, er tegenaan dat de KNA (en Erfgoedwet) en de ruimtelijke ordening wetgeving niet overal even goed op elkaar aansluiten. Op dit moment is er bij de leden een grote behoefte om deze problemen op te lossen. Er is geen behoefte aan een KNA 5.0 zoals deze nu wordt voorgesteld. De NVAO leden blijven bij het voorstel om eerst de huidige KNA te herzien, door onder andere de NVAO lijst geheel uit te werken. Dit zou moeten leiden tot een nieuwe KNA die we vervolgens kunnen gaan digitaliseren (KNA 4.3?).

Hoofdzaak is dat we een goede werkbare KNA hebben die als basis fungeert. Daarna kunnen we hier de punten zoals die nu worden voorgesteld in het kader van het KNA 5.0 project, toevoegen en komen tot een KNA 5.0. Waarbij de NVAO het ook belangrijk vindt dat er aandacht besteed wordt aan het noodzakelijke antwoord op de besteldiscussies met betrekking tot het advies van de raad voor cultuur en de handreiking die de staatssecretaris gedaan heeft. De NVAO trekt zich hierbij dan ook terug uit de begeleidingscommissie en de regiegroep voor de KNA 5.0. Wanneer we gekomen zijn tot een KNA 4.3, sluiten we ons graag weer aan om te praten over verdere ontwikkeling van de KNA.

[...]

De bezwaren van de leden van de VOIA (uit email VOIA 30-11-2023):

[...]

- *De ALV-VOIA heeft haar vertegenwoordigers gevraagd niet deel te nemen aan de twee specifieke overleggen van begeleiding (4 december) en regie (6 december). Dit omdat de ALV van mening is dat het marstempo van de KNA 5.0 momenteel geen recht doet aan hetgeen er naar mening van VOIA moet gebeuren;*
- *Het gemaakte punt onder de eerste bullit dient om vervolgens dit CCvD-breed te bespreken op 13 december zodat het volledige college gehoord kan worden en in gezamenlijkheid een vervolg kan kiezen, waar mogelijk unaniem. Vandaaruit pakt VOIA het samen met het CCvD graag weer op zoals het CCvD het heeft besloten;*
- *Eén van de zorgen vanuit de achterban van de VOIA wordt ervaren is de druk die om nog in 2024 met een nieuwe KNA te komen met veelal gratis advies wederom vanuit onze achterban en de anderen. Dit terwijl de huidige KNA 4.1 voor onze leden voldoet (op enkele punten na in de relatie goedkeuringsvereiste BG WRO; deponering; en de mate van gevoelde vrijblijvendheid van de KNA (kom ik hierna op terug). Dit terwijl de KNA 4.2 nog steeds (al enkele jaren) in behandeling is bij OC&W qua vaststelling. Die parallel doortrekkend zou kunnen betekenen dat met een polder KNA 5.0 in 2024 er geen enkele garantie ligt dat deze nog in 2025 of 2026 van kracht wordt;*
- *We doen onder de SIKB goed werk en zijn als veld met elkaar in gesprek. Onder de voorzitters van het CCvD (alle drie) wordt feitelijk iedere partij gehoord en is het eindproduct dan ook een op dat moment gedragen geheel. Het is bijzonder frustrerend om vervolgens te merken dat de helft van het werkveld (lees dan een aantal bevoegde overheden en een aantal depots) vervolgens de KNA-inhoud van de hand wijzen en aangegeven dat binnen de door hen gevoelde of daadwerkelijk bestaande beleidsvrijheid behorend bij hun positie in de AMZ/WRO de betreffende protocollen voor hen niet gelden. Aanvullende eisen of afwijkende eisen is dan vervolgens het gevolg. Vraag die leeft bij de ALV-VOIA is in hoeverre deze ruimte er daadwerkelijk is of dat de KNA alle betrokkenen meer bindt dan momenteel in het werkveld gevoeld wordt;*
- *We hanteren de datastandaard SIKB 0102 voor archeologie. Het is mijn eigen ervaring dat ondanks we deze datastandaard hebben en 1 systeem voor de provinciale depots ik toch, ondanks datastandaard, ondanks 4010, ondanks de bouwstenen, toch een dataset moet leveren die per depot verschilt. [...] kan ik hierin niet noemen omdat ik deze ervaring niet heb maar voor de meeste andere depots heb ik deze ervaring wel. In hoeverre is dit juridisch mogelijk?*
- *Ons standpunt in de BaMa discussie is al eerder voor het voetlicht gebracht en we zien in vertrouwen het stuk van Anneleen tegemoet de komende vergadering.*

Zoals eerder aangegeven vindt de ALV-VOIA de KNA belangrijk en kunnen we met de bestaande versie voor nu in afwachting vaststelling 4.2 goed uit de voeten. Wel zien we graag de passages

verdwijnen die afbreuk doen aan het gevoel van beleidsvrijheid om af te wijken en voorzien we geen draagvlak voor een complete herziening in het actorenbestand op basis van competenties en het binnen het werkveld beoordelen van elkaar. Laat ons hier het van Rijkswegge gegevens systeem onder de RvA koesteren en beseffen dat reeds hiermee mooie, zinvolle en betekenisvolle archeologie mogelijk is.
[...]

Traject nadat de emails ontvangen zijn:

Conform eerder gemaakte afspraken zijn de Begeleidingscommissie (04-12-2023) als de Regiegroep (06-12-2023) bijeen geweest.

De Begeleidingscommissie heeft in haar bijeenkomst kennis genomen van de terugtrekking van NVAO en VOiA en heeft vervolgens haar inhoudelijke werkzaamheden (waaronder behandeling van de knelpuntenlijst van de NVAO) uitgevoerd evenwel zonder vertegenwoordigers van NVAO en VOiA.

De Regiegroep heeft in haar (digitale) bijeenkomst een korte toelichting van de vertegenwoordigers van NVAO en VOiA ontvangen op het besluit van beider verenigingen. Daarna is de bijeenkomst van de Regiegroep zonder hen voortgezet. Deze bijeenkomst was voornamelijk gericht om tot een advies aan het CCvD te komen over het vervolg van het project, dat recht doet aan enerzijds de oorspronkelijke doelstellingen van het project en anderzijds de signalen van NVAO en VOiA.

Dit advies is op 13 december 2023 in het CCvD Archeologie – inclusief de CCvD-leden namens NVAO en VOiA – behandeld, waarbij behandeling heeft geleid tot een gezamenlijk en unaniem besluit.

Besluit van CCvD Archeologie d.d. 13 december 2023

1. Pauzeer voorlopig de ontwikkeling van KNA 5.0 –inclusief de daaraan verbonden activiteiten–, vanwege het ontbreken van draagvlak bij een deel van het werkvelden.
2. Geef gedurende deze periode ruimte aan drie aparte onderwerpen. Deze onderwerpen zijn:
 - De rol van bevoegd gezag in relatie tot o.a. goedkeuringsvereisten en beleidsvrijheden;
 - De deponering in relatie tot o.a. goedkeuringsvereisten en beleidsvrijheden;
 - De inhoudelijke kwaliteit, mede in relatie tot toepassing veldonderzoek en specialistisch onderzoek;

Deze drie onderwerpen kunnen uitgediept worden als volgt: (1) wat is de problematiek precies, (2) wat is daar binnen de huidige KNA en/of toekomstige KNA aan te doen, (3) waar moet dit verder geagendeerd worden om ook buiten de KNA/CCvD te landen of te adresseren (een deel van de ervaren problematiek heeft relatie met het bredere archeologiebestel zoals dat in Nederland is vorm gegeven). Bij bovengenoemde onderwerpen gelden wel de voorwaarden en kaders die zowel Erfgoedwet als RO wetgeving (vanaf 2024 Omgevingswet) stellen, deze voorwaarden dienen daarbij wel in kaart gebracht te worden.

3. Neem de tijd voor de inhoudelijke uitwerking van genoemde onderwerpen (voorstel een half jaar), pak daarna de ontwikkeling van de KNA weer op basis van eventuele nieuwe inzichten (opgehaald tijdens het pauzeringstraject) en oorspronkelijke uitgangspunten. Daarmee wordt recht gedaan aan de signalen van het werkveld die gerelateerd zijn aan inhoud en proces aangaande de KNA (en de omgeving van de KNA, het bestel).
4. Werk de onderwerpen gezamenlijk uit. Het voorstel is om dit te doen met de een afvaardiging (CCvD leden en bv bestuursleden of andere door de achterban voorgedragen leden) van alle gremia in het CCvD. Daarmee is weliswaar niet het hele werkveld betrokken (risico op onwerkbaar omvang van discussies) maar is de discussie ook niet beperkt tot alleen de leden van het CCvD (risico op te smalle basis voor commitment).
5. Nadat de drie onderwerpen zijn uitgewerkt op de onder 2 genoemde wijze tot een niveau van brede acceptatie, kan de verdere ontwikkeling van de KNA opgepakt worden. De uitkomsten van de drie onderwerpen kunnen daar in meegenomen worden. Herijk daarbij op dat moment ook de planning. Daarnaast is het mogelijk dat na uitwerking van genoemde onderwerpen ook acties noodzakelijk zijn naast de verdere ontwikkeling van de KNA .
6. Maak in de communicatie duidelijk dat de verdere ontwikkeling van de KNA bedoeld is om

invulling te geven aan o.a. actuele thema's, betere afstemming methode en vraag, flexibiliteit van KNA in projecten en voor toekomstige ontwikkelingen, inhoudelijk en beleidsmatig actueel en goed uitvoerbaar (zoals in de evaluaties van de KNA en de Raad voor Cultuur genoemd zijn). Daarmee blijft het vizier op de strategische knelpunten die de archeologie toekomstbestendig moeten maken.

7. Kijk voor langere termijn ook naar de basis van certificering. Gekozen is voor procescertificering, maar er zijn mogelijk ook andere vormen. Ga wel uit van de randvoorwaarde dat certificering nu eenmaal wettelijk is geboden.